

עין משפט
נר מצוה

עב א ב מיי פי"ז
מהלכות סנהדרין
הלכה ז וע"ש בכ"מ:

רבינו חננאל

דהא מתחלה כולחו כי הדדי יתיבו ולא דיניי הני עד דמתכנשי כולחוי ומותבי עליה דעולא מיהא דתניא וחכ"א תבעו ממון בג' תבעו נפשות בכ"ג בשלמא לרבא הכי קתני תבעו ממון תחלה בשלשה תבעו נפשות בתחלה ואחכנשו כ' [ושלשה] אע"ג דא"ל דונו לי דיני ממונות כיון דאתכנשו בתחלה אע"ג דאיבדרו לא דיניי אפילו ממונות אלא בכ"ג קשיא לעולא ופריק רבא מתניתא כגון שהביא הבעל עדים שזינתה ונמצאו זוממין בא לגבות ממון מבעל בשלשה ובמקום דאיכא חביעת נפשות בכ"ג אביי אמר כולי עלמא חיישין ללעז וכגון שלא תהרו בה (כולי) עלמא חיישין ללעז וכגון שלא תהרו בה) באיוז מיתה נהרגת אלא התרו באיוז מיתה נהרגת וכיון שאין שם דין מיתה ג' דיי. וחכמים סברי כיון שהתרו בה במיתא ב"ד דיי הלכך דיני נפשות הן בכ"ג. פי' דרב פפא ודרב אשי

ח:

רבה אמר **רב"ע** **כו'** כגון דאיכניף ב"ג לַמִּדּוֹן דיני נפשות. שהציא האב עדים להזימום ^(א) עדי הצעל ולא הספיקו לקבלם עד דאיכדור מחמת חונם או מחמת פחד או להקביל פני המלך או למדידת עגלה ערופה ונשארו רק שלשה ואין לומר שקיבלו ואח"כ איכדור דלא א"ש דונו לי מיתה: **בִּיתְרִי ב'**

בשלמא לרבא תבעו ממון תחלה.

כלומר דלא איכניף לדיני נפשות:

י' והביא האב עדים והזימום. קודם גמר הדין להשמת

ליכא מיתה בזוממין צא לגבות ממון בג' דליכא למיחש ללעז שמא יבואו עדים אחרים ויטערכו להוסיף דכיון להזמונו ודאי סהדי שקרי נינהו ונצמקום דליכא נפשות כלומר שיכול לצא לידי נפשות שלא חזמוו אלא הוכחשו צעי כ"ג ותצעו נפשות ה"פ תצעו ממון שיכול לצא לידי נפשות וניחא לפירוש רבינו תם הא דליטריקן לאציי למימר דכ"ע חוששין ללעז דכולה סוגיא חיייר כשהוכחשו עדי הצעל או לא כוונו עדותן ומשום דחוששין ללעז היו בכ"ג לרבנן דליכא חששא דלעז ^(א) דשייכא מיתה בהתראה סתם דשמא יטערכו להוסיף אצל פירוש הקונטרס הכי נמי הוה מצי למימר דכ"ע אין חוששין ללעז אפ"ה ^(א) הוי לרבנן צעשים ושלשה וי"מ לפי הקונטרס דלהכי נקט דכ"ע חוששין ללעז משום דנותא דר' מאיר דאע"ג דחוששין ללעז הוי לר' מאיר בשלשה כיון דליכא למיחש לסהדי אחריי ומיהו קשה לפר"ת למאי דמסיק

פלוגתא דמתניתין בפלוגתא דבן זכאי דהשתא מוזיא שם רע דרבי מאיר דאמר בשלשה הוי תציעת מאה כסף דקתבע אב ומוזיא שם רע צעשרים ושלשה דרבנן היינו בחיזוי מיתת האשה ולא בתציעת ממון דאין עדותן בטלה בהכחשת דידיק' לרבנן ועוד דמשמע דקאי אהא דאמר דכולי עלמא חוששין ללעז ואי חוששין ללעז כי איתכחוש נמי ליהוי בכ"ג לרבי מאיר שמא יבואו עדים אחרים ויטערכו להוסיף ויהיה לעז ומיהו יש ליישב כדמוקי כגון דאיתכחיש צבדיקות איירי נמי שהכחישו אח"כ ^(ב) עדי האב הכחשה גמורה דהשתא לא מקטלא נמי לרבנן ואפ"ה הוו בכ"ג דליכא למיחש לסהדי אחריי ואע"ג דהני אחריי נמי יהיו מוכחשין צבדיקות מ"מ מיקטלא לרבנן דהכחשה דצדיקות לאו הכחשה היא ולר"מ הוה הכחשה ואין להקשות לפר"ת לאציי ולכולהו אמוראי דלקמן דלא מיחייב מיתה לר"מ היכי מיחייב ק' כסף הא קיי"ל בכתובות דלא מיחייב ק' סלע היכא דלא מצי למיתי לירי חיוב סקילה דאמר בפרק נערה (כתובות דף מד:) המוזיא שם רע על הקטנה פטור כיון דלא מצי למיקיימא אס אמת היה הדבר וסקלו ויש לומר דמהאי טעמא לא ממעטינן אלא קטנה דלאו בת עושין כלל אצל נראה דוחק מה שפירש ר"ת דהכחשה צלא הזנה מחייב ק' סלעים וצ"ל לפר"ת שהיא מותרת לבעלה כשלא כוונו עדותן או כשהוכחשו דאי לאו הכי היכי מחייב ק' סלעים הא לא קרינן ביה (דברים כג) ולו תהיה לאשה ויש ללמוד מכאן דאי אתו עדים ואמרו אשת פלוני ונמה דצעי דרישה וחקירה לאוסרה על בעלה וקצרה הוא דלא גרע מגולות וחצולות וצירושלמי מלא רשצ"א פלוגתא דאמוראי דליכא דמפרש פלוגתא לענין כתובה כדמפרש צקונטרס ואיכא דמפרש לענין ק' סלע כדמפרש רבינו תם:

ח'וששין צעזו וחוששין צבבודין שר ראשונים. אע"ג דחוששין ללעז אכתי נפקא לן במאי דחוששין לכבודן של ראשונים

^(א) שהציא הצעל עדים שזינתה והציא האב עדים והזימום וה"ה דהוה מצי למימר אין חוששין לכבודן של ראשונים אצל אין לפרש

מדחוששין ללעז כ"ש דחוששין לכבוד של ראשונים כדמוכח מדרבא חדא מה ענין זה אצל זה ועוד דהא לעולא דחוששין רבנן ללעז ולכבודן של ראשונים לא חיישין דהיכא דהצעל הציא עדים ^(א) והציא האב עדים והזימום אמרי רבנן צא לגבות ממון בג' ואי"ת אציי ושאר אמוראי דלקמן היכי מוקמי שחצעו ממון בשלשה דלדיהו ליכא לאוקמי כגון שהציא הצעל עדים שזינתה והציא האב עדים והזימום כדמוקי לעיל כיון דצברי ^(א) רבנן דכולי עלמא חוששין לכבודן של ראשונים ויש לומר דלדיהו תצעו ממון היינו שלא התרו צה כלל דליכא מיתה אלא ממון ובקונטרס פירש דמוקי לה כרבא ורבי חייא שהציא הצעל עדים שזינתה והבא הציא עדים והזימום וליכא למיחש לכבודם של ראשונים דלינא אחרינא הוא דמעיקרא הוה צעל מוצע וגראה דוחק:

בעדה ועדים ובהתראה. ומסית נמי נריך עדה אלא משום דכתבי (במדבר לה) והזילו העדה ומסית אין מהפסין בזכותו שאין טוענין למסית אצל לענין עשרים ושלשה דרשין מהאי קרא דאין סברה לחלק צין מסית לשאר חייבי מיתות ועדים והתראה נמי נריך במסית אלא משום שמכמינין לו עדים וגם אין מתרין צו בפירוש אלא אומרים לו היאך נניח אצינו שצשמים ונעצור עינים ואצנים ^(א) כדתינא פרק ד' מיתות (לקמן דף סא:): **באשה** חבירה. וכגון דאמר שצעל וחרז ובעל דאי לאו הכי מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה צאנו אף היא אינה נהרגת כדאמרין צריש היו צודקין (לקמן דף מא.):

פרק ראשון סנהדרין

וחכ"א **תצעו ממון כו'**. צרייתא היא: **תצעו ממון סחילה**. דלא צא לידון צעדים אלא על פיו ולהפסידה כתובתה מודינן דבשלשה: **תצעו נפשות סחילה**. דאמר להציא עדים: **אפילו ממון**. כגון אס לא מנא עדים ואמר דונו לי מיהא להפסידה כתובה אעפ"כ צעינן עשרים

ושלשה משום כבוד ראשונים: **אלא לעולא**. דאמר רבנן ללעז חיישי שמא ישמעו עדים ויבואו תצעו ממון בשלשה היכי משכחת לה לעולם עשרים ושלשה לרבנן צעינן משום דחוששין ללעז: **והזימום**. דמו ליכא למיחש ללעז דאיגלי מילתא דאהני סהדי סמין והני סהדי שקרי נינהו ואפילו להפסידה כתובתה לא מהימניו) דהשתא צמר סהדי שקרי קא מהדר ושקורי קמשקר וצעי למיתב מאה סלע לאצ ולו תהיה לאשה ותצעו ממון דקאמרי רבנן אתציעת מאה סלע שהאב תוצע קאי והכי קאמר צא האב לגבות ממון מצעל שנמצא צבר שקרן בשלשה דהזמנה אחריתי היא ואפילו כבוד ראשונים ליכא למימר הכא דלינא אחרינא הוא דמעיקרא צעל הוה מוצע והשתא אב קא תצע: **ונצמקום דליכא דיני נפשות**. כלומר וכל היכא דליכא למיחש לנפשות כגון בתחילת הדין אפילו אין לו עדים יש לחוש שמא יטעמנו ויבואו עדים עשרים ושלשה צעי. ואית דמפרשי כל תציעת ממון דהא שמעתתא אמאה כסף דאב תצע לצעל ואי אפשר לומר כן דהא לא מחייב צעל מאה סלעים אא"כ הציא עדים והזמוו דכל זמן שלא הציא עדים נאמן אף להפסידה כתובה כדפרישית לעיל [ע"א] ואי בשהזמונו עדיו מיירי מתניתין תו ליכא למימר חוששין ללעז ועוד מדגריסין בתירווצא דרב חייא צר אצין צא לגבות ממון מצעל דפריש דרבי חייא להאי תצעו ממון אמאה סלע מכלל דעד השתא הוה שמעינן תצעו ממון אצעל ואיהו תצע להפסיד כתובה: **אציי אמר**. אי בשלא הציא עדים דכולי עלמא חוששין ללעז וצעינן עשרים ושלשה דילמא שמעי סהדי ואתו ומדצעינן עשרים ושלשה צרישא אפילו ממון צעשרים ושלשה דחוששין לכבודן של ראשונים. והכא בפלוגתא דמתניתין כגון שהציא עדים בתחילת הזמנתו לדין דמו ליכא למיחש ^(א) סהדי אחריי והני אמרי צאפי תלתא דהתרו צה מיתה סתם ולא הזכירו לה סקילה דצין נערה המאורסה רבי מאיר סבר תו ליכא הכא דיני נפשות ובהני שלשה סגי למידן דיני ממונות דכתובה דכי נמי יוזמו ישלס מאה כסף ורבנן סברי כיון דאתרו צה מיתה דיני נפשות איכא ומיקטלא והאי תנא הוא וכו' וצרייתא דקתני לרבנן תצעו ממון בשלשה כדמתרנא רב חייא צר אצין: **ושאר כל חייבי מיסות כו'**. גצי מסית קאי דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמוול ולא תכסה ונהרג צלי התראה על ידי הכמנת עדים: **עדה**. כ"ג: **ועד שידועהו**. עדיו צשעת התראה שהוא חייב מיתה צצית דין אס יעצור עצירה זו ומיהו אע"ג דלא מוזכרי ליה אחז מיתה התראה היא ומחייב כרבנן: **רב פפא**. כדאציי נמי סצירה ליה דחוששין ללעז ולכבודן של ראשונים והכא דאמר רבי מאיר בג' כגון שהציא עדים עמו בתחלת הזמנתו לדין ואמרו שלא התרו צה לפי שהאשה חצירה היא ולא הזכרכו להתרות צה רבי מאיר סבר אף על גב דחצירה היא לא מיקטלא הלכך לא צריכין לאיכנופי תו עשרים ושלשה אלא שלשה לדון דיני ממונות דכתובה ורבנן סברי כרבי יוסי צר' יהודה: **אלא להצחין**. שלא יוכל לומר סצור הייתי שמותר: דאחרו

הציא עדים והזמוו דכל זמן שלא הציא עדים נאמן אף להפסידה כתובה כדפרישית לעיל [ע"א] ואי בשהזמונו עדיו מיירי מתניתין תו ליכא למימר חוששין ללעז ועוד מדגריסין בתירווצא דרב חייא צר אצין צא לגבות ממון מצעל דפריש דרבי חייא להאי תצעו ממון אמאה סלע מכלל דעד השתא הוה שמעינן תצעו ממון אצעל ואיהו תצע להפסיד כתובה: **אציי אמר**. אי בשלא הציא עדים דכולי עלמא חוששין ללעז וצעינן עשרים ושלשה דילמא שמעי סהדי ואתו ומדצעינן עשרים ושלשה צרישא אפילו ממון צעשרים ושלשה דחוששין לכבודן של ראשונים. והכא בפלוגתא דמתניתין כגון שהציא עדים בתחילת הזמנתו לדין דמו ליכא למיחש ^(א) סהדי אחריי והני אמרי צאפי תלתא דהתרו צה מיתה סתם ולא הזכירו לה סקילה דצין נערה המאורסה רבי מאיר סבר תו ליכא הכא דיני נפשות ובהני שלשה סגי למידן דיני ממונות דכתובה דכי נמי יוזמו ישלס מאה כסף ורבנן סברי כיון דאתרו צה מיתה דיני נפשות איכא ומיקטלא והאי תנא הוא וכו' וצרייתא דקתני לרבנן תצעו ממון בשלשה כדמתרנא רב חייא צר אצין: **ושאר כל חייבי מיסות כו'**. גצי מסית קאי דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמוול ולא תכסה ונהרג צלי התראה על ידי הכמנת עדים: **עדה**. כ"ג: **ועד שידועהו**. עדיו צשעת התראה שהוא חייב מיתה צצית דין אס יעצור עצירה זו ומיהו אע"ג דלא מוזכרי ליה אחז מיתה התראה היא ומחייב כרבנן: **רב פפא**. כדאציי נמי סצירה ליה דחוששין ללעז ולכבודן של ראשונים והכא דאמר רבי מאיר בג' כגון שהציא עדים עמו בתחלת הזמנתו לדין ואמרו שלא התרו צה לפי שהאשה חצירה היא ולא הזכרכו להתרות צה רבי מאיר סבר אף על גב דחצירה היא לא מיקטלא הלכך לא צריכין לאיכנופי תו עשרים ושלשה אלא שלשה לדון דיני ממונות דכתובה ורבנן סברי כרבי יוסי צר' יהודה: **אלא להצחין**. שלא יוכל לומר סצור הייתי שמותר: דאחרו

הציא עדים והזמוו דכל זמן שלא הציא עדים נאמן אף להפסידה כתובה כדפרישית לעיל [ע"א] ואי בשהזמונו עדיו מיירי מתניתין תו ליכא למימר חוששין ללעז ועוד דהא לעולא דחוששין רבנן ללעז ולכבודן של ראשונים לא חיישין דהיכא דהצעל הציא עדים ^(א) והציא האב עדים והזימום אמרי רבנן צא לגבות ממון בג' ואי"ת אציי ושאר אמוראי דלקמן היכי מוקמי שחצעו ממון בשלשה דלדיהו ליכא לאוקמי כגון שהציא הצעל עדים שזינתה והציא האב עדים והזימום כדמוקי לעיל כיון דצברי ^(א) רבנן דכולי עלמא חוששין לכבודן של ראשונים ויש לומר דלדיהו תצעו ממון היינו שלא התרו צה כלל דליכא מיתה אלא ממון ובקונטרס פירש דמוקי לה כרבא ורבי חייא שהציא הצעל עדים שזינתה והבא הציא עדים והזימום וליכא למיחש לכבודם של ראשונים דלינא אחרינא הוא דמעיקרא הוה צעל מוצע וגראה דוחק:

בעדה ועדים ובהתראה. ומסית נמי נריך עדה אלא משום דכתבי (במדבר לה) והזילו העדה ומסית אין מהפסין בזכותו שאין טוענין למסית אצל לענין עשרים ושלשה דרשין מהאי קרא דאין סברה לחלק צין מסית לשאר חייבי מיתות ועדים והתראה נמי נריך במסית אלא משום שמכמינין לו עדים וגם אין מתרין צו בפירוש אלא אומרים לו היאך נניח אצינו שצשמים ונעצור עינים ואצנים ^(א) כדתינא פרק ד' מיתות (לקמן דף סא:): **באשה** חבירה. וכגון דאמר שצעל וחרז ובעל דאי לאו הכי מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה צאנו אף היא אינה נהרגת כדאמרין צריש היו צודקין (לקמן דף מא.):

דאחרו

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"א ע"ש], (ב) רש"ל לרבה, (ג) נשבת קול: [ע"נ], (ד) לקמן פ: [מוספתא רפ"א ע"ש], (ה) לקמן מא. עב: מסכת ו: ט:, (ו) [מהימן: רש"ש], (ז) ישמעו עדים ויבואו וצענין כ"ג כ"ג: רש"ל ע"ש, (ח) רש"ל דה"א וי"מ מפסקי תוספות], (ט) עדי האב לעדי הצעל הכחשה וכו' ואפ"ה הוי בכ"ג דליכא למיחש לסהדי אחריי מ"מ איכא למיחש שמא יבואו עדי הזמה ויזימום לעדי האב שהכחישו לעדי הצעל א"י דיש לצעל צ' כתי עדים הנכחשות זו את זו צבדיקה דלא שפיר איכא למיחש שמא יבואו עדים אחרים ואע"ג דיני אחריי וכו' כ"ל רש"ל, (י) [צ"ל כדמקן],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אציי וכו' למחש להסדרי: (ב) תוס' ד"ה רבה וכו' לעדי הצעל: (ג) ד"ה ויבואו וכו' לרבנן דליכא חששא דלעז כיון דשייכא מיתה: (ד) בא"ד שהכחישו אח"כ עדי האב לעדי הכחשה הבחשה גמורה וכו' ואפ"ה הוי בכ"ג אע"ג דליכא למיחש להסדרי אחריי מ"מ איכא למיחש שנא יביא עדי הזמה ויזימו לעדי האב שהוכחישו לעדי הבעל אי נמי דיש לבעל ב' כתי עדים המכחישות דא"י בבדיקות דאז שפיר איכא למיחש לסהדי כו' כ"ל דה"א עס ד"ה מתיבי: (ה) ר"ה חוששין וכו' כשהביא הצעל: (ו) בא"ד דהיכא דהצעל הציא עדים שזינתה והציא: (ז) בא"ד כיון דצברי דכ"ע כ"ל ומיבת רבנן נמחק:

מוסף רש"י

ושאר כל חייבי מיתות. חזן ממסית. שאינו נריך התראה דרחמנא אמר לא תחמוול ולא תכסה עליו (לקמן פ:). בעדה ועדים והתראה. עדה ועדים לאו דוקא. דמסית נמי עדים ועדה קא צעי. והא דנקט ושאר משום התראה נקט לה (שם).